UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct. Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Ver. 14. 15. 16.

urn:nbn:de:hbz:466:1-82999

Visual Library

nunc etiam quamuis legatur à multis, dicitur tamen ab innumerabilibus. Prius enim prædicatum eſt Euangelium, deinde ſcriptum: non in Iudæis modò, ſed & in Gentibus, quarum vocationem etiam hoc loco Chriſtus prædicit.

§.3. Bullingerus poſtquam in Eccleſiaſticos dixit, quæ dictauit ſplendida bilis, magiſtratus ſuos alloquitur. [Sane ſi magiſtratus, bona Eccleſiaſtica non legitimè, & ita vt inſtituta ſunt ſanctè, ad miniſterij verbi, pauperum publicarumq; calamitatum, ſubleuationem, ſuſtentationemq; vſurpauerint, aut diſpenſarint: ſi illa conuerterint in vſus vel priuatos vel prophanos, ſi neglexerint ſtudia, ſi non curarint pauperes, ſi res ſuas, & ſuum compendiũ quæſierint, non modo Iudæ ſimiles, erunt Epiſcopis, Pfaffis & Monachis conſceleratiores. Multi enim ex his per ignorantiam peccarunt: illi vero videntes, quam malè ceſſerit his aurum Toloſanum, nihilominus contra propriam conſcientiam pergunt ſeſe ſacrilegio polluere, non ignorãtes quanta hinc ipſos maneant tormenta. Reuera non eſt Deo gratior fragrantia, quam quæ ex verbi ſancto, iuſtoq; miniſterio & ex charitate & miſericordiâ Deo offertur. Proinde ſanctè Deo litarunt, accepta Deo thymiamata adoleuerũt, quicũq; facultates ſuas ad ſuſtentationem miniſterij verbi & pauperum benignè cõtulerunt Eccleſiis. Vnde neceſſe eſt Iudæ ſimillimos eſſe, Deoq; bonã hanc inuidere fragrantiam quicunq; propter auaritiam ſuam incõmodãt ſtudiis & Pauperibus, dum in ſuos vſus priuatos conuertunt, quod fuerat publicum, dum ſacrilegiis ſuis ærarium expilãt eccleſiaſticum, vt poſtea eſuriendum, algẽdumq; ſit pauperibus, neq; porro tantillum ſupersit, vnde ali poſſit idoneus verbi miniſter. Admoneo ergo omnes, quib. commiſſa eſt diſpenſatio eccleſiaſticarum facultatum, vt pietatis & æquitatis memores boni & fideles ſint diſpenſatores, malintq; imitatores eſſe Stephani fidelis Diaconi, quam Iudæ proditoris perfidiſſimi. Sed de vſu facultatum eccleſiaſticarum dixi copioſius in libro de Functione Epiſcoporum, cap 9.

Hæc pro ſe ſuiſq; ſollicitus; decepti ſunt enim Miniſtri, dum Principibus ad Eccleſiarum rapinas concitatis, ſuam fore prædam arbitrabantur.

Hiſce ſi conferamus quæ hactenus in Europâ ſunt facta, non erit difficile iudicium de magiſtratibus, quorum in poteſtate tot, tamq; opulenta ſacerdotia fuerunt.

VERSVS 14. 15. 16.

Tunc abiit vnus de duodecim, qui dicebatur Iudas Iſcariotes ad principes ſacerdotum, & ait illis: Quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam? At illi conſtituerunt ei triginta argenteos. Et exinde quærebat opportunitatem, vt eum traderet.

QVÆSTIO I.

Quodnam precium proditionis pactus eſt?

§.1. Dies aliquot ante feſtum nefariam ſacerdotibus operam detulit; nam quærebat oportunitatem quâ traderet. ita pluſculum temporis interceſſiſſe videtur, dicitur vnus de duodecim, vt criminis atrocitas magis eluceſcat. Iſcariotem nominat, vt ab altero Iudâ ſecernat. Chriſti reſpõſo, & damno magis exacerbatus omnia meditatur, vt opes congerat. Lucas Satanam intraſſe in eum teſtatur: non vt torqueret, ſed tentaret, & obſequentẽ in maius facinus impelleret. Auguſt. tract. 62. in Ioan. *antè vt alienum impuliſſe, nunc poſſidere vt proprium.* Non itaq; ſecũdum ſubſtantiam, vt rectè Didymus obſeruauit, ſed ſecundum operationem ingreſſus eſt. Itaq; ἀπὸ τότε, ſeu vt Syrus מִן הָדֵין *Ex tunc quærebat opportunitatem vt eum traderet,* ἵνα αὐτὸν παραδῷ, addũt alia exemplaria αὐτοῖς, ipſis. Quamuis etiam Syrus ſingularẽ eius in quærendâ occaſione induſtriã indicare voluit, cũ ait, quærebat ſibi. Nẽpe, vt ſine turbis eum traderet, videtur ẽt ſperaſſe rem fore occultã, ne amicos domini offenderet, à qb. aliquod lucrum latẽte adhuc ſcelere ſperare poterat.

§.2. Merces igitur proditori deſignatur, οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια. ἔστησαν quia appendebantur argentei, vt dixi. ἱστάναι autem hic eſt proprium, & ad bilancem pertinet. Hoc precium pactus eſt, plus ſine dubio petiit, ſed poſtquam improbam operã obtulit, iam vilis haberi cœpit, ideo tam exiguâ ſtipe contentus receſſit. Quidã aiunt eum ẽt accuſationem contra Dominum inſtituiſſe, eum deliciis indulgere, vnctum cœnare. Verum iſta tum locum non habuerunt, non cauſa mortis, ſed mors quærebatur. Non eſt tamẽ dubium publice narratum de vnctione fuiſſe. Quantum precium ſit 30. argẽteorum adhuc quæritur. Vix in re aliquâ tanta eſt varietas ſententiarum, quanta in hac de argenteis quæſtione. Qui minimi æſtimant argenteum ex triginta argenteis tres aureos conficiunt, qui plurimi trecentos. Tantum efficit diligentia computandi, & veteres monetas cum noſtrâ conferendi.

Merces proditionis.

Argentei.

S. Ambroſ. l. 3. de Spiritu S. c. 18. Aureos 30. vocat. *Alibi viginti aureis emitur alibi triginta. Quomodo enim poterat verum eius pretium comprehendi, cuius non poteſt meritũ definiri? Erratur in pretio, quia erratur in ſtudio. Viginti aureis in veteri teſtamento venditur, triginta in Euangelio. Pretioſior enim Typo veritas: largior gratia, quam diſciplina. Opimior lege præſentia: quia lex promiſit aduẽtum, legem aduentus impleuit. Viginti aureis emunt Iſmaelitæ, triginta Iudæi. Nec hic figura mediocris, ad ſacrilegium perfidi largiores quã ad ſalutem fideles ſunt. Vtriuſq; tamen contractus conſiderare conuenit qualitatem. Viginti aurei, pretium ſeruitutis: triginta aurei crucis ſunt.*

Fruſtra autẽ de obliuione & negligentia eum accuſant. Septuaginta interpretes Gen. 37. Καὶ ἀπέδοντο τὸν Ἰωσὴφ τοῖς Ἰσμαηλίταις εἴκοσι χρυσῶν, *vendiderunt Ioſeph Iſmaelitis viginti aureis:* q ſicl. argentei, qui in Hebræo leguntur illam ſummam æquarent, ſic in illâ collatione pecuniæ exiſtimauit ẽt Ambro. Eodem tamen capite ait *Iudam triginta denariis vendidiſſe,* itaq; non poteſt denarios, quales ſuo tempore erant, exiſtimaſſe.

Ambroſius defenſus.

Rupertus l. 10. in Matth. & Gloſſa etiam denarios 30. aſſerit, decimam trecentorum. item D. Thom. & Budæus l. 5. de aſſe Sed Budæus in eâ opinione cõſtans non eſt; nam vnum ex his argenteis vidiſſe ſe ait Pariſiis, viſumq; ſibi conſtituere duas argenti drachmas. Egeſippus in anacephalæoſi etiam denarios eſſe exiſtimat. Itaq; tres, aut ſummum quatuor aurei inde cõficerentur. Non eſt credibile ſacerdotes tanto in metu, odioq; non pluris æſtimaſſe Chriſti ſine tumultu apprehenſionem, præſertim cum ex publico, non de ſuo darent. Nec Iudas tam facili negocio in ſcelus induceretur. Alia poſtea argumenta adferam.

Nimis exigua ſumma.

Ianſen. Siclos triginta exiſtimat. ita Abulenſ. in 4. Reg. 6. Vatablus hoc loco. Ioſephus l. 3. antiq. c. 4. Siclũ ſanctuarij valere quatuor drachmas Atticas. quæ eſt etiam ſumma ſtateris. Vide Hier. in 4 Ezech. Montanum in apparatu. Eam ſententiam multi, etiam noſter Barradius ſequitur. Septuaginta communẽ duab. drachmis definiunt, Exo. 30. & Leu. 27. vbi Siclus eſt didrachma. Mirum eſt, & abſq; vlla dubitatione fictũ Illirici commentum in Scholiis anno 1572. Leipſiæ editis.

Paulò maior.

Maximũ precium

Argentum Illyrici. edit is. Vetuſtiſſimo ſed anonymo codice, Budâ allato ſcribit contineri: fuiſſe nummos argenteos librales, regum imaginibus inſignes. centum denariis æſtimatos, qui denariis & aſſarijs à collybiſtis ſolerent permutari. Verum cum hactenus nulla talium argenteorum mentio fuerit, aut libri, aut Flacci (prout ingenium hominis fuit) commentum eſt.

Baronius anno 32. T. 1. 800. aureis, Franciſcus Lucas 800 florenis Turonenſibus æſtimat.

Tota ſententium diuerſitas oritur ex variâ argẽtei æſtimatione. Nã varia ſunt ἀργύρια, & apud Hebræos כספים keſaphim. Quamuis nonnulli ἀργυροῦς legunt apud Prophetã, vt Aquila, & Symmachus. Hoc loco autem Syrus habet תלתין דכספא thelothin dikſpha.

Argenteus. *Triginta argenti*: quod poteſt quiſpiam interpretari, Triginta argenti denarios, drachmas, ſtateres, libras.

Argenteus igitur 2. Reg. 18 eſt Siclus. Vbi enim noſter vertit: *Et ego dediſſem tibi decem argenti ſiclos.* Et dixit ad Ioab: ſi appenderes in manu mea mille argenteos, &c. in Hebræo eſt עשרה כסף ghaſcherek ſeph decem argẽteos &

Siclus. אלף כסף leph keſeph. vbi Latinus, Chaldeus, ſeptuaginta conſenſu ſiclos vertunt. Siclus autẽ par eſt Tetradrachmo, quatuor regalibus Hiſpanicis. Act. 19. 19 vbi nominantur, ἀργυρίου μυριάδες πέντε, adhuc dubium eſt, quæ ſumma fuerit.

Talentum. Argẽteus in Prophetis pro librâ accipitur, vt refert Elias Leuita in Thisbi, & alij apud Montanum. In Hagiographis vero Talẽtum. citat hæc omnia Baronius, & præſertim Epiphanium de menſuris & ponderib. Qui ait argenteum idem eſſe, quod apud Romanos milliareſium, ſeu donatiuum militare. Et deinde de Phole. *Pholis, inquit, eſt ex duobus argenteis compoſitus, & fiunt ducenti octo denarii.* Argenteus ergo centum quatuor denarios continet. Hæc Baronius. Denarius autem fere æquiualet drachmæ, vt teſtatur Ioſephus, Budæus de aſſe. Etſi enim non omnino conueniant, non tamen multum diſtant. itaq; ἀργύρειον minam cẽ-

Mina. tenariam ſignificat. Mina autem Attica libra Romana, demptis quatuor drachmis. Ioſephus in Ægyptũ venditus dicitur viginti argenteis, Ioſephus id interpretatur viginti minis. ita l. 2. antiquit. c. 3. Quanquam autem ingens precium videatur, ſi Ioſephus vendatur minis viginti, ſeu libris, in câq; re mihi ſit Ioſephi fides ſuſpecta. Hoc tamen conſtat eum ita vertiſſe, ꝙ כסף keſeph iudicaret non modo ſiclum, ſed libram etiam ſignificare. itaq; non tam facilè negandũ, quod Rabbini de argenteis propheticis aſſerunt: cum in re præſenti teſtis ſit Ioſephus. Quãuis autem de dictione סלעא Silegha interpretentur, tamen Ioſephus non admodum examinans Hebræa verba ita etiam interpretatus eſt כסף quod cõſtat generale vocabulum eſſe. Maius autem eſſe precium quam ſint triginta Sicli mihi clarum etiam apparet, ex Prophetâ: אדר היקר magnificentiam precii appellat, hoc eſt,

Magnum precium. quod magnum & dantibus, & accipienti putabatur: quod in Siclos triginta certè conuenire non poteſt: alioqui paruum, comparatum rei venditæ.

§. 3. Baronius alio etiam argumento vtitur. Nempe agrum figuli tam exiguo vendi precio non potuiſſe. Nam hoc ſatis conſtat, illâ ſolâ pecuniâ agrum emptum non aliâ additâ; illâ enim proiecta eſt ad ſtatuarium. Et Act. 1. 18. *Et hic quidem poſſedit agrum de mercede iniquitatis*, non alio precio emptum. Agrum illum ſat magnum fuiſſe oportet, vt ſufficeret ſepulturæ

Agrorum magnum precium. peregrinorum, quorum erant Ieroſolymis multę myriades. Deinde erat ager ſuburbanus, Terra etiam argillosa ſeu figlina: Erant vero agri in Paleſtinâ precioſi ob hominum multitudinem, & bonitatem terræ, ex vno alterove iugere familia ali potuit. Valde rem probabilem facit illa ratio, imo mihi quidem certam. Nam ſuburbia Ieroſolymorum erant ſpecioſiſſima, vt Ioſeph. l. 7. c. 1. belli Iudaici. Deinde certis anni ſolennibus feſtis ad dena, vel vndena hominum millia, aliunde aduenientium inueniebantur, quæ res precia agrorum ſuburbicorum vehementer auget. Neq; hoc negligendum quod Hierony. ait, *agrum illum mortuos ignobiles alios humo tegit, alios ſub dio putreſcere fecit.* Quin etiam Ieroſolymis famoſus erat, & Araceldema, ager ſanguinis vocabatur. Quod ſi tam exiguum precium fuit, quomodo in conſilio de eo deliberant? quindecim florenos facile erat donare vel egenis, vel ſcelerũ miniſtris, at decorum precium eſſe oportuit, de quo inter principes conſultaretur, quodq; in publicam vtilitatem conuertendum iudicarent. Dubium ergo eſſe non poteſt, quin ager ille Siclis triginta coẽmi non potuerit.

Quod ſi Iudam ſpectemus, facilè apparet tam paruo precio ſcelus ſuum non fuiſſe venditurum. Nam ingenti auaritiâ agitatus Dominum prodidit, ſceleratis igitur homo ſordidus, quantum potuit extorſit. Non ignorabat autem magno tam expetitum caput poſſe vẽdi: norat odia, & metum Sacerdotum & vindictæ, & ſuæ ſecuritatis auidorum: non paruâ ſummâ ſciebat emendum, quem publicæ quietis, & religionis perturbatorem eſſe iactabant. Quin ſuis quoq; rationibus conſulebat, hactenus à Domino alebatur, & furta recondebat, non difficile erat triginta Siclos auertere ex opibus quas ferebat: in poſterum proſpiciendum iudicabat, vt eſſet vnde vitam toleraret. Deniq; ipſe agrum de mercede acquiſiuit, & quidem de mercede iniquitatis: vel vt noſter interpres habet *poſſedit*.

Hoc duob. modis intelligi poteſt: vel vt mercede ſceleris ſui ipſe agrum emerit, vel emere conſtituerit: vt Lucas non de euentu, ſed conſilio & propoſito Iudæ loquatur. Si igitur illo precio agrum emere ſtatuerat, dubium non eſt, tantum fuiſſe, vt ager aliquis, ex quo ille viuere poſſet, emi valeret. Itaq; factum non eſt, quod multi arbitrantur, & dicunt, Iudam in hoſtium poteſtate poſuiſſe, quid dare vellent: Licitatus enim eſt, & proditionis precium, quantum potuit extorſit. Argentei quos Romæ oſtendi Ianſenius obijcit, minores ſunt, quam vt eam ſummam conficiant: & ſunt quidem illi, quibus venditus eſt Dominus, ſed non triginta modo, verum tot dati ſunt, quot neceſſarij erant ad libram conficiendam. Vt ſi quis centum aureos debeat, & Siclis ſoluat, non ideo Sicli dicendi ſunt aurei. Numi vero qui oſtendi ſolent florenos ſeptem, & dimidium conficiunt: quę ſumma nulli agello emendo ſufficit. Obijciunt Iunius & Tremellius notis in hunc locũ. [Obſeruant Hebręi vbicunq; in " ſcripturis argenteorũ fit mentio, non expreſſa nu- " miſmatis argentei ſpecie, intellig. Siclum ſanctuarij, " æquiualentem quatuor denariis, atq; huic Hebræo- " rum ſententiæ patrocinantur Chaldæi paraphraſtæ, " Onkelos & Ionathan, qui in ſuis paraphraſibus ad- " dunt explicationis causâ nomen סלע Sicli ſanctua- " rij. Vide paſſim in ipſorum paraphraſibus, præſertim " vero Onkelos in Geneſin c. 20. 18. & Ionath. 2. Reg. " 6. 23. Nihil obſtat illa ratio noſtræ ſententiæ, ſi enim ſtandum eſt iudicio Hebræorũ סלע Selag in Prophetis libram ſignificat: Deinde non modo falſa, ſed ridicula eſt etiam interpretatio cum סלע interpretantur, Siclum ſanctuarij, & locus Geneſ. ipſos refutat. Abimelech Gen. 20. 16. dat mille argenteos, non Siclos ſanctuarij, quod nullum tum erat, ſed quales ſignarat rex ipſe. Latius igitur accipitur Siclus. Atq; hæc de argenteis, de quibus olim etiam Camerarius exiſtimauit, minam Atticam aliquando ſignificare libro de Græcorum, & Latinorum numis.

VER-